

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I [i. e. II]. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

ur. Unde solum est questio, an etiam in aliis A
potentiis, intellectu scilicet, appetitu, & mem-
bris ac sensibus externis, ut voluntatis motioni
subjectis, peccata, quantum ad malitiam forma-
lem, subjectentur, vel actus illarum potentia-
rum, solum extrinsecè ab actu voluntatis, à quo
imperantur, mali & peccaminosi denominentur?
Pro resolutione

2. Dico, plura peccata, etiam quantum ad ma-
litiã formalem, subjectari intrinsecè in intel-
lectu, & in appetitu sensitivo, non verò in
membris corporis, aut sensibus externis. Ita D.
Thomas in hac quæstione, ubi multoties repe-
tit, potentias appetitivas, non autem membra
externa, esse subjectum peccati. Nec potest glof-
sari de peccato, quantum ad materiale; cum in B
membris externis peccatum quantum ad mate-
riale residere possit.

3. Prima pars, quam negant Alvarez & Cu-
riël, asserentes malitiã moralem in solis acti-
bus voluntatis intrinsecè reperiri, breviter sua-
detur ratione quam insinuat D. Thomas hinc
art. 2. In illa potentia est actus malus, formaliter
quã talis, in qua est habitus malus à quo elici-
tur, & habitus bonus, cui contrariatur: At
non solum in voluntate sunt habitus vitiosi, à
quibus actus mali eliciuntur, & virtutes ipsis
oppositæ, sed etiam in intellectu, & in appeti-
tu sensitivo: Ergo actus malus & peccaminosus,
formaliter quã talis, non solum in volun-
tate, sed etiam in intellectu, & in appetitu sen-
sitivo subjectatur. Major patet, quia actus non
elicitur, nec recipitur in potentia, nisi median-
te habitu; unde in eodem subjecto debet recipi
actus, in quo residet habitus, & ut loquitur
S. Doctor loco citato, *Eiusdem est actus & ha-
bitus*. Minor etiam est certa quoad utramque
partem: nam vitia imprudentiæ, infidelitatis,
& similia, sunt in intellectu, in quo resident
prudentia & fides: similiter habitus intempe-
rantia, pusillanimitatis, & alij similes, sunt
in appetitu sensitivo, in quo subjectantur tem-
perantia, fortitudo, & alia virtutes moderatri-
ces passionum, ut ostendimus in tractatu de
virtutibus, & fatentur Curiël, & Alvarez,
contra quos disputamus.

Disp. 2.
art. 2.

4. Probatur secundò eadem pars: Proprium sub-
jectum malitiæ moralis est potentia libera: Sed
appetitus sensitivus hominis, ex conjunctione
quam habet cum voluntate, libertatem aliquam
intrinsicam ab ea participat, ut ostendimus ar-
ticulo sequenti: Ergo potest esse subjectum ma-
litiæ moralis.

5. Ex hoc probata manet secunda pars, quæ af-
ferit in membris, & in sensibus externis, ma-
litiã moralem formaliter non residere. Nam in
eo subjecto non potest intrinsecè & formaliter
residere malitiã peccati, quod non est aliquo
modo intrinsecè liberum: Sed membra corpo-
ris non sunt intrinsecè libera, sicut nec sensus
externi: Ergo malitiã moralis in ipsis residere E
non potest.

S. II.

Solvuntur objectiones.

6. **O**BJICIES primò contra primam partem
conclusionis: D. Thomas hinc art. 1. docet
esse de ratione peccati, formaliter quã pecca-
tum est, seu quoad malitiã moralem quam
de formali importat, quòd in voluntate subje-

ctetur: Sed una numero malitiã non potest sub-
jectari intrinsecè in duabus potentiis, sicut nec
idem numero accidens esse in subjectis realiter
distinctis: Ergo peccatum, quantum ad malitiã
formalem, non subjectatur in intellectu, vel in
appetitu sensitivo, sed solum in voluntate.

7. Respondeo ex Conrado hinc art. 1. omnia
peccata subjectari in voluntate, non quidem
adequatè & secundum totam malitiã, sed in-
adequatè & secundum partem malitiæ: unde
in peccato hæresis, vel luxuriæ v. g. pars malitiæ
est in voluntate, & pars in intellectu, vel in
appetitu sensitivo, in quibus vitia hæresis vel
luxuriæ resident. Nec inconveniens est quod ex
pluribus malitiis partialibus, & realiter distin-
ctis, moraliter unum numero peccatum resul-
tet; sicut juxta doctrinam D. Thomæ supra qu.
17. ar. 4. ex imperio & actu imperato, moraliter
fit unus numero actus, licet in esse physico dif-
ferant realiter. Non repugnat etiam quòd una
numero malitiã in pluribus subjectis partialibus
existat, sicut unus numero ternarius est in tri-
bus hominibus, & una numero figura domus
in lapidibus, lignis, &c. nam quando dicitur
quòd unitas numerica accidentis sumitur à sub-
jecto, hoc intelligendum est de totali, non de
partiali subjecto.

8. Addo quod, quia pars illa malitiæ quæ in vo-
luntate residet, primariò & principaliter se ha-
bet in peccato, & est radix & origo aliarum quæ
in appetitu sensitivo, vel in intellectu reperiun-
tur, potest dici omne peccatum esse in sola vo-
luntate principaliter & primariò, seu radicali-
ter & originativè, & in intellectu & appetitu
minus principaliter, & quasi secundariò, ut
explicat Caietanus hinc art. 2. & declarat S. Do-
ctor qu. 2. de malo ar. 2. ad 2. his verbis: *Pecca-
tum dicitur esse voluntas, non quòd tota essentia
peccati sit in actu voluntatis, sed quia totum pec-
catum consistit in voluntate sicut in radice*.

9. Potest etiam dici cum Montefino, omne pec-
catum esse in voluntate formaliter, & in aliis
potentiis solum materialiter; non quòd in istis
non sit aliqua formalis malitiã intrinseca, sed
quia malitiã quæ est in aliis potentiis, compa-
rata ad illam quæ residet in voluntate, habet
se sicut materiale ad formale: nam actus volun-
tatis se habet ut imperans, actus verò aliarum
potentiarum ut imperati; unde quia imperatum
ad imperium comparatur sicut materia ad for-
mam, ut docet D. Thomas supra qu. 17. art. 4.
malitiã actus voluntatis potest dici formalis,
& malitiã aliorum actuum materialis; & con-
sequenter peccatum per utramque malitiã
constitutum, potest dici subjectari formaliter
in sola voluntate, in reliquis autem potentiis
solum materialiter.

10. Objicies secundò: D. Thomas supra qu. 20.
art. 7. docet actus exteriores non habere distin-
ctam bonitatem vel malitiã formalem ab ea
quæ est in actu voluntatis: Sed nomine actus ex-
terioris apud D. Thomam intelligitur quicum-
cumque actus à voluntate imperatus, sive sit in-
tellectus, sive appetitus: Ergo actus intellectus
vel appetitus sensitivi, non habent bonitatem,
vel malitiã formalem distinctam ab ea quæ est
in actu voluntatis.

11. Confirmatur: Quæ solà attributione & ana-
logiã unius ad alterum dicuntur talia, non de-
nominantur à forma sibi inherente, sed à for-
ma quæ est in principali analogato, ut patet in

medicina & urina, quæ non dicuntur sanæ à sanitate quam in se formaliter habeant, sed à sanitate animalis, quam causant vel significant: Atqui ex D. Thoma loco citato in resp. ad 3. actus exterior denominatur bonus aut malus per analogiam & attributionem ad interiorem, sicut medicina & urina denominantur sanæ à sanitate animalis: Ergo actus exterior solum extrinsecè denominatur malus à malitia quæ in actu voluntatis formaliter residet.

12. Respondeo hoc argumentum, quod est præcipuum Curielis & Aluaris fundamentum, primam partem nostræ assertionis non attingere, sed solum probare secundam, in qua diximus actus seu motus membrorum exteriorum, non habere in seipsis malitiam formalem: nam S. Doctor loco citato, nomine *actus exterioris*, non intelligit quemcumque actum à voluntate imperatum (ut Curiel & Aluaris existimant) sed solum actus membrorum exteriorum. Et hoc colligitur tum ex exemplis quæ ibidem adducit; nusquam enim in tota illa qu. 20. apponit exemplum actus externi in actibus intellectus vel appetitus, nec horum mentionem facit, cum tamen fere in singulis articulis afferat in exemplum actus membrorum exteriorum, ut occisionem, deambulationem, & similes motus omnino externos: Tum etiam ex argumento primo illius art. 3. ubi ait, quod *actus exterioris principium est potentia exequens motum*; idque non negat, sed admittit in eisdem argumenti solutione; potentia autem exequens motum est in membris corporis exterioribus.

13. Ex quo patet solutio confirmationis: nam quando S. Doctor asserit actum exteriorem denominari bonum aut malum, per analogiam & attributionem ad interiorem, sicut medicina & urina denominantur extrinsecè sanæ à sanitate quæ est in animali, nomine *actus exterioris*, intelligit actus membrorum exteriorum, non verò actus intellectus, & appetitus sensitivi: ratio enim boni aut mali moralis, respectu actuum voluntatis, intellectus, & appetitus sensitivi, dicitur analogicè, non solum analogiâ attributionis, sicut sanum analogicè dicitur de animali, medicina, & urina, sed etiam analogiâ proportionalitatis, sicut ens analogicè de Deo & creaturis, vel de substantia & accidente prædicatur.

14. Objicies tertio: Veritas sicut & falsitas formalis in solo intellectu formaliter residet: Ergo pariter tum bonitas, tum malitia moralis, in sola voluntate subiectatur. Antecedens supponitur certum ex metaphysica. Consequentia verò probatur ex paritate rationis.

Respondeo veritatem & falsitatem formalem primò & per se solum esse in intellectu; secundariò tamen & per participationem etiam esse in cogitativa formaliter; quia hæc potentia conficit propositiones ex terminis singularibus, & ex his discursus: in vocibus autem & rebus solum esse veritatem extrinsecè denominatione. Idem est de bonitate & malitia: primò enim & per se utraque est in actu voluntatis; secundariò & per participationem, in actu appetitus sensitivi: in actibus verò membrorum exteriorum, solum extrinsecè denominatione.

15. Objicies quartò: Actus eodem modo dicuntur mali, quo liberi: Sed actus intellectus solum extrinsecè denominatione ab actu voluntatis dicuntur liberi: Ergo & mali.

A Respondeo primò negando Majorem: aliquid enim potest esse directè peccatum, quod indirectè tantum voluntarium & liberum est, ut patet ex dictis in 3. disputatione. Multi etiam docent peccatum originale, quod formaliter & intrinsecè denominatione est in nobis, solum esse nobis voluntarium denominatione extrinsecè ab actu voluntatis Adami. Sic ergo in peccatis infidelitatis & imprudentiæ, quæ sunt in intellectu tanquam in subiecto, potest esse intrinsecè malitia moralis, quamvis solum extrinsecè sint liberi. Nec est eadem ratio de actibus membrorum exteriorum: quia hæc non sunt principia actus humani, sed tantum instrumenta, ut hinc art. 2. ad 3. docet D. Thomas; neque sunt potentiæ rationales per essentiam, vel per participationem, nec aliquo modo liberæ: intellectus verò est principium actus humani, & potentia rationalis per essentiam, ac libera, si non formaliter, saltem radicaliter.

B Secundo responderi potest, datâ & non concessâ Majori, negando Minorem: nam in actu impetij ab intellectu elicitio, reperitur aliqua libertas intrinsecè, à præcedenti motione voluntatis participata, ut in Tractatu de actibus humanis ostensum est. *Diff. 11. art. 3.*

C Objicies ultimò: Si actus appetitus sensitivi, procedens ex motione voluntatis, haberet malitiam intrinsecam, talis malitia sæpe esset mortalis, & non tantum venialis: Sed in appetitu sensitivo non potest esse malitia mortalis: Ergo &c. Major patet: nam talis malitia moraliter loquendo est ejusdem speciei cum malitia voluntatis, à qua descendit, constituitque cum illa idem peccatum, ut supra diximus: constat autem malitiam voluntatis sæpe esse mortalem, ut cum voluntas movet appetitum ad actum luxuriæ, & similes. Minor verò videtur esse D. Thomæ hinc art. 4. ubi docet in sensualitate non posse esse peccatum mortale, & reddit rationem, quia mortale peccatum importat deordinationem circa ultimum finem, & aversionem ab illo; sicut autem referre & ordinare ad finem ultimum, non est sensualitatis, sed voluntatis & rationis, ita nec deordinari ac averti ab illo.

D Respondeo concessâ Majori, negando Minorem. Ad probationem dicendum est, D. Thomam loqui de sensualitate secundum id duntaxat quod habet ex se prout invenitur in homine, & hoc modo negat in ea reperiri peccatum mortale: non autem negat quod dum actualiter à voluntate movetur, recipiat in se mortalem malitiam derivatam ex malitia voluntatis, mediante illa motione, ut aperte colligitur ex solutione ad 1. ejusdem articuli, ubi sic ait: *Actus sensualitatis potest concurrere ad peccatum mortale: sed tamen actus peccati mortalis non habet quod sit peccatum mortale ex eo quod est sensualitatis, sed ex eo quod est rationis, cujus est ordinari in finem, & ideo peccatum mortale non attribuitur sensualitati, sed rationi.* Utrum verò appetitus sensitivus, prout est in homine, independenter ab actuali influxu & motione voluntatis, habeat sufficientem vim & libertatem ad peccandum venialiter, dicemus articulo sequenti.

